

Костянтин Марисюк

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
проф. кафедри кримінального права і процесу,
д-р юрид. наук, доц.

Наталія Слотвінська

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
асист. кафедри кримінального права і процесу,
канд. юрид. наук

ПИТАННЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ ЩОДО МІГРАНТІВ У РІШЕННЯХ XII КОНГРЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПИТАНЬ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННОСТЮ ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ 2010 р.

© Марисюк К., Слотвінська Н., 2018

2010 року в м Салвадор (Бразилія) відбувся XII Конгрес Організації Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та кримінального правосуддя. У порядку денному для обговорення було вісім питань, серед яких і питання, що стосувались заходів кримінального правосуддя щодо боротьби з незаконним ввезенням мігрантів і торгівлею людьми і зв'язку з транснаціональною організованою злочинністю, а також заходів із попередження злочинності та кримінальному правосуддю в боротьбі з насильством щодо мігрантів, робітників-мігрантів та членів їхніх сімей. Підсумковим документом Конгресу стала Салвадорська декларація про комплексні стратегії для відповіді на глобальні виклики: системи попередження злочинності та кримінального правосуддя і їхній розвиток у світі, що змінюється. Салвадорська декларація також вказувала на необхідність державам-учасницям розглянути питання про прийняття і здійснення ефективних заходів щодо попередження незаконного ввезення мігрантів, переслідування й покарання за нього, а також забезпечити права незаконно ввезених мігрантів відповідно до Протоколу проти незаконного ввезення мігрантів сушею, морем і повітрям, що доповнює Конвенцію організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, а також пропонувала державам-учасницям негайно вжити заходів, щоб включити до міжнародних стратегій і норм у галузі попередження злочинності заходи щодо попередження злочинів, пов'язаних з насильством щодо мігрантів, а також насильством на ґрунті расизму, ксенофобії та аналогічних форм нетерпимості, а також переслідуванню і покаранню за їх вчинення.

Ключові слова: мігрант; злочин; винний; конгрес; покарання; жертва; переслідування.

ВОПРОСЫ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ ПРЕСТУПНОСТИ В ОТНОШЕНИИ МИГРАНТОВ В РЕШЕНИЯХ XII КОНГРЕССА ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ ПО ВОПРОСАМ БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ И УГОЛОВНОГО ПРАВОСУДИЯ 2010 г.

В 2010 г. в г. Салвадор (Бразилия) состоялся XII Конгресс Организации Объединенных Наций по вопросам борьбы с преступностью и уголовного правосудия. В повестку дня для обсуждения было включено 8 вопросов, среди которых были и вопросы, касающиеся мер уголовного правосудия по борьбе с незаконным ввозом мигрантов и торговлей людьми и связи с транснациональной организованной преступностью, а также мер предупреждения преступности и уголовного правосудия в борьбе с насилием в отношении мигрантов, рабочих-мигрантов и членов их семей. Итоговым документом Конгресса стала Салвадорская декларация о комплексных стратегии для ответа на глобальные вызовы: системы предупреждения преступности и уголовного правосудия и их развитие в изменяющемся мире. Среди прочего, Салвадорская декларация указывала на необходимость государствам-участникам рассмотреть вопрос о принятии и осуществлении эффективных мер по предупреждению незаконного ввоза мигрантов, преследования и наказания за него, а также обеспечить права незаконно ввезенных мигрантов в соответствии с Протоколом против незаконного ввоза мигрантов по суше, морю и воздуху, дополняющий Конвенцию организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности, а также предлагала государствам-участникам немедленно принять меры, с тем чтобы включить в международных стратегий и норм в области предупреждения преступности меры по предупреждению преступлений, связанные с насилием в отношении мигрантов, а также насилием на почве расизма, ксенофобии и аналогичных форм нетерпимости, а также преследования и наказания за их совершение.

Ключевые слова: мигрант; преступление; виновный; конгресс; наказание; жертва; преследования.

Kostyantyn Marysyuk

Institute of Jurisprudence and Psychology,
Lviv Polytechnic National University,
Department of Criminal Law and Procedure,
Sc. D., Prof.

Nataliya Slotvinska

Institute of Jurisprudence and Psychology,
Lviv Polytechnic National University,
Department of Criminal Law and Procedure,
Ph. D.

THE ISSUE OF CRIME PREVENTION IN RELATION TO MIGRANTS IN THE DECISIONS OF THE 12TH UNITED NATIONS CONGRESS ON COMBATING CRIME AND CRIMINAL JUSTICE 2010

In 2010, the 12th United Nations Congress on Combating Crime and Criminal Justice was held in Salvador, Brazil. The agenda for the discussion included eight issues, among them issues related to criminal justice measures to combat the smuggling of migrants and trafficking in human beings and

links to transnational organized crime, as well as crime prevention and criminal justice measures to combat violence against migrants, migrant workers and members of their families. The final document of the Congress was the Salvador Declaration on Integrated Strategies for responding to global challenges: crime prevention and criminal justice systems and their development in a changing world. Among other things, the Salvadoran Declaration pointed to the need for States parties to consider adopting and implementing effective measures to prevent, prosecute and punish illegal immigrants, as well as to ensure the rights of smuggled migrants in accordance with the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, and also invited States Parties to take immediate measures to include in international strategies and norms in the field of crime prevention, measures to prevent crimes related to violence against migrants, as well as violence on the grounds of racism, xenophobia and similar forms of intolerance, as well as prosecution and punishment for their commission.

Key words: migrant; crime; guilty; congress; punishment; victim; persecution.

Постановка проблеми. Врегулювання значних проблем, у яких стороною є доволі значне коло людей, до того ж з багатьох держав, не може обмежуватись лише зусиллями якоїсь однієї держави, а має ґрунтуватись на співпраці якнайширшого кола правореґулюючих суб'єктів, які тільки спільними зусиллями можуть досягти успіху в такій діяльності. Найкраще, якщо згадана співпраця здійснюється на офіційному міждержавному рівні та за участі найвищих політичних посадових осіб світу. У кримінально-правовій сфері такими, безсумнівно, можна вважати конгреси ООН із запобігання злочинності та кримінального правосуддя, які що п'ять років проводяться у різних державах світу. Очевидно, що згадані вище конгреси не можуть приймати якихось обов'язкових для виконання державами-учасницями рішень чи приписів, однак саме вони спроможні врахувати думки якщо не всіх, то значної частини держав світу, та сформулювати спільну позицію з найважливіших питань, якої надалі повинні дотримуватись держави-учасниці конгресу. Одним із останніх з таких конгресів відбувся 2010 р. у м. Салвадор (Бразилія). Розглянувши та обговоривши доволі широке коло питань, учасники зібрання виклали свої позиції у підсумковій Декларації, яку прийнято називати Сальвадорською. Торкнулась вона й таких важливих для сьогодення питань, боротьба з незаконним ввезенням мігрантів і торгівлею людьми і зв'язку з транснаціональною організованою злочинністю, а також заходи попередження злочинності та кримінального правосуддя в боротьбі з насильством щодо мігрантів, робітників-мігрантів та членів їхніх сімей.

Аналіз дослідження проблеми. Питання, пов'язані правовим захистом мігрантів, вивчали багато вітчизняних вчених та юристів-практиків: Т. Гнатюк, Н. Федірко, Н. Блюк та ін. Проблематика рішень Конгресів Організації Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та кримінального правосуддя слугувала предметом розвідок, наприклад, В. Ємельянов, Т. Міщенко, Ю. Черноус.

Не вирішені раніше проблеми. Незважаючи на доволі значну кількість дослідників питань міграції з однієї сторони, та питань діяльності Конгресів Організації Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та кримінального правосуддя з іншої, до проблем попередження злочинності щодо мігрантів у рішеннях конгресів Організації Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та кримінального правосуддя загалом, а тим більше – у рішеннях XII Конгресу Організації Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та кримінального правосуддя 2010 р., не звертався ще жоден український науковець.

Мета. Усвідомлюючи, що в межах однієї короткої наукової статті вивчити всі питання, пов'язані із задекларованими питаннями, не видається можливим, ми звернемо увагу лише на найбільш базові положення, залишивши все інше для подальших наукових розвідок.

Виклад основного матеріалу. З 12 по 19 квітня 2010 року в м. Салвадор (Бразилія) відбувся XII Конгрес Організації Об'єднаних Націй з питань боротьби зі злочинністю та кримінального

правосуддя, в роботі якого взяли участь представники 104 країн та 82 міжнародних організацій, а також понад 190 експертів [1, с. 1]. Загальна кількість учасників наблизилася до 4 тис. осіб, що забезпечило безпрецедентний навіть порівняно з попередніми конгресами експертний потенціал дискусії [2].

Головна тема Конгресу – Комплексні стратегії для відповіді на глобальні виклики: системи попередження злочинності та кримінального правосуддя і їхній розвиток у світі, що змінюється. У порядку денному для обговорення було вісім питань, серед яких були і питання, що стосувались заходів кримінального правосуддя по боротьбі з незаконним ввезенням мігрантів і торгівлею людьми і зв'язку з транснаціональною організованою злочинністю, а також заходів попередження злочинності та кримінального правосуддя в боротьбі з насильством щодо мігрантів, робітників-мігрантів та членів їхніх сімей [3, с. 9].

Відтак на 7–10-му пленарних засіданнях 12, 15 і 16 квітня 2010 р Конгрес розглянув пункт 6 порядку денного під назвою «Заходи кримінального правосуддя по боротьбі з незаконним ввезенням мігрантів і торгівлею людьми і зв'язку з транснаціональною організованою злочинністю» та пункт 10 порядку денного під назвою «Заходи попередження злочинності та кримінального правосуддя в боротьбі з насильством щодо мігрантів, робочих мігрантів та членів їхніх сімей».

Низка доповідачів відзначили, що торгівля людьми та незаконне ввезення мігрантів є серйозними формами організованої злочинності, які однаково заторкують країни походження, транзиту та призначення. У зв'язку з цим необхідно виробити узгоджений підхід, що забезпечує збалансованість питань кримінального правосуддя і прав людини.

Низка представників повідомили про прийняті в їхніх країнах заходи щодо протидії торгівлі людьми та незаконному ввезенню мігрантів, зокрема про ратифікацію Протоколу про торгівлю людьми і Протоколу про незаконне ввезення мігрантів та про прийняття законодавства з метою ефективнішого попередження цих видів злочинності, захисту жертв торгівлі людьми і прав незаконно ввезених мігрантів, а також кримінального переслідування правопорушників.

Інші промовці поінформували Конгрес про прийняття національних стратегій, програм і політики, створення національних механізмів або призначення координаторів, створення спеціальних підрозділів і розроблення двосторонніх і регіональних рамкових програм і угод.

Були й ті, хто відзначив, що в їхніх державах були створені механізми для надання допомоги жертвам торгівлі людьми, забезпечення прав незаконно ввезених мігрантів і підвищення рівня інформованості громадськості.

Деякі делегати поінформували Конгрес про заходи, які вживаються з урахуванням потреб жертв торгівлі людьми і прав незаконно ввезених мігрантів. Мова, зокрема, йшла про такі заходи, як прийом, у відповідних випадках, репатріація і реінтеграція жертв торгівлі та незаконно ввезених мігрантів, під час забезпечення того, щоб у межах цього процесу жертви торгівлі не піддавалися повторної віктимізації і не ставали знову об'єктом торгівлі [4, с. 60–61].

Підсумковим документом Конгресу стала Сальвадорська декларація про комплексні стратегії для відповіді на глобальні виклики: системи попередження злочинності та кримінального правосуддя і їхній розвиток у світі, що змінюється.

Незважаючи на те, що цей документ не мав обов'язкового спрямування, він був покликаний значною мірою визначати стратегії та основні вектори подальшого міжнародної співпраці в сфері боротьби зі злочинністю, як мінімум на найближчі п'ять років.

Сальвадорська декларація також вказувала, що:

... 37. Ми (учасники конгресу – авт.) настійно закликаємо держави-учасниці розглянути питання про прийняття і здійснення ефективних заходів щодо попередження незаконного ввезення мігрантів, переслідування й покарання за нього, а також забезпечити права незаконно ввезених мігрантів відповідно до Протоколу проти незаконного ввезення мігрантів по суші, морю і повітря, що доповнює Конвенцію організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. У зв'язку з цим ми рекомендуємо державам-учасницям, серед іншого, проводити інформаційно-роз'яснювальні кампанії у співпраці з громадянським суспільством та неурядовими організаціями;

38. Ми (учасники конгресу – авт.) підтверджуємо нашу рішучість покласти край насильству щодо мігрантів, робітників-мігрантів і членів їхніх сімей та закликаємо держави-учасниці вжити заходів для запобігання випадкам такого насильства і ефективної протидії йому і забезпечити, щоб ці особи користувалися гуманним і розважливим ставленням з боку держав, незалежно від свого статусу. Ми також пропонуємо державам-учасницям негайно вжити заходів, щоб включити до міжнародних стратегій і норм у галузі попередження злочинності заходи щодо попередження злочинів, пов'язаних з насильством щодо мігрантів, а також насильством на ґрунті расизму, ксенофобії та аналогічних форм нетерпимості, а також переслідуванню і покаранню за їх вчинення. Пропонуємо Комісії з попередження злочинності та кримінального правосуддя продовжити якомога ширший розгляд цього питання... [5, с. 12].

Висновки. Як і попередні форуми такого роду, XII Конгрес ООН із попередження злочинності та кримінального правосуддя став важливою віхою в зміцненні міжнародної співпраці в сфері боротьби зі злочинністю та вироблення узгоджених підходів на універсальному рівні зі спільного ефективної протидії як старим, так і новим кримінальним викликам і загрозам. Серед особливостей Конгресу слід виокремити суттєвий інтерес до питань захисту від насильства мігрантів, робітників-мігрантів і членів їхніх сімей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Salvador Declaration Calls for Criminal Justice Reform to Safeguard Human Rights, Security and Development*. URL: <http://www.un.org/en/conf/crimecongress2010/pdf/pr100419-1.pdf> (дата звернення: 07.04.2018). 2. *Crime Congress wraps up with 'Salvador Declaration'*. URL: <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2010/April/crime-congress-wraps-up-with-salvador-declaration.html> (дата звернення: 11.03.2018). 3. Волеводз А., Тарасенко С. *Двенадцатый Конгресс Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и уголовному правосудию*. М.: Юрлитинформ. 2011. 59 с. 4. *Доклад о работе Двенадцатого Конгресса Организации Объединенных Наций по предупреждению преступности и уголовному правосудию. Сальвадор, Бразилия, 12–19 апреля 2010 г. Сальвадор : Издание Организации Объединенных Наций*. 2010. 105 с. 5. *Сальвадорская декларация о комплексных стратегиях для ответа на глобальные вызовы: системы предупреждения преступности и уголовного правосудия и их развитие в изменяющемся мире*. Сальвадор: Издание Организации Объединенных Наций. 2010. 14 с.

REFERENCES

1. *Salvador Declaration Calls for Criminal Justice Reform to Safeguard Human Rights, Security and Development*. Available at: <http://www.un.org/en/conf/crimecongress2010/pdf/pr100419-1.pdf> (accessed 07.04.2018). 2. *Crime Congress wraps up with 'Salvador Declaration'*. Available at: <http://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2010/April/crime-congress-wraps-up-with-salvador-declaration.html> (accessed 11.03.2018). 3. Volevodz A., Tarasenko S. *Dvenadtsatyy Kongress Organizatsiyi Obyedinyonnykh Natsiy po preduprezhdeniyu prestupnosti i ugovnomu pravosudiyu* [Twelfth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice], Moscow, Yurlitinform Publ., 2011. 59 p. 4. *Doklad o rabote Dvenadtsatogo Kongressa Organizatsiyi Obyedinyonnykh Natsiy po preduprezhdeniyu prestupnosti i ugovnomu pravosudiyu* [Report of the Twelfth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice], Salvador, UN Publ., 2010. 105 p. 5. *Salvadorskaya deklaratsiya o kompleksnykh stratyegiyakh dlya otveta na globalniye vyzovy: sistemy pryedupryezhdyeniya prestupnosti i ugovnogo pravosudiya i ihrazvitiye v izmyenyayushchemsya mirye* [Salvador Declaration on Integrated Strategies to Address Global Challenges: Crime Prevention and Criminal Justice Systems and their Development in a Changing World], Salvador, UN Publ., 2010. 14 p.

Дата надходження: 18.04.2018 р.